

קידושין טז

עניין: עבד עברי גופו קנוי

חידושי הגר"ח – בשם הגרי"ז

והנראה לומר בזה, דבאמת אין בעבד עברי קנין מעשה ידיו בלחוד אלא דהוא דין מדיני ע"ע, והיינו שחידשה התורה שישראל יכול למכור את עצמו לעבד, ושחל עליו השם עבד ונעשה לחפצא של עבד, ובחפצא של עבד יש בו דין קנין מעשה ידיו ודין היתר שפחה, וזוהי הכוונה של עבד עברי גופו קנוי שנעשה לחפצא של עבד עברי, ומזה מסתעפים כל דיני עבד עברי, כמו חלה שאינו חייב להשלים.

רא"ם ריש פרשת משפטים

ואם תאמר, כיון ד"העברי" דהתם לא אתא אלא ללמד על עבד עברי דהכא, שאינו רוצה לומר עבדו של עברי אלא עבד שהוא עברי, לא לכתוב רחמנא לא "עבד" דהכא ולא "עברי" דהתם, אלא כי תקנה עברי, דכהאי גונא פריך בפרק קמא דפסחים¹⁶⁰: לא לכתוב רחמנא לא וי"ו ולא ה"א. יש לומר, דאצטריך עבד, כדי להתיר לקרותו עבד, דלא תימא אל תקראנו עבד לשם¹⁶¹ בזיון, תלמוד לומר: עבד, התורה קראו עבד על כרחו, כמו ששנינו במכילתא. וכיון דכתיב ביה עבד להתיר לקרותו עבד, הוכרח לכתוב התם "העברי" יתירה לגזרה שוה, ללמד על עבד עברי דהכא דמיירי באחיך. וליכא לאקשווי, אי הכי

רש"י ריש פרשת משפטים

(ב) כי תקנה עבד עברי. עבד שהוא עברי או אינו אלא עבדו של עברי עבד כנעני שלקחתו מִיִּשְׂרָאֵל ה' ועליו הוא אומר שש שנים יעבד ומה אני מקיים והתנחלתם אותם¹⁶² בלוקות מן הנכרי אצל בלוקות מִיִּשְׂרָאֵל ו יא' נש' מ"ל כי ימכר לך אחיך הענני לא אמרתי ו אלא באחיך: כי תקנה. מיד נ"ד שמכרוהו בגנבתו

גור אריה שם

אתא לגזירה שוה לומר מה "עברי" דכתיב שם בעבד עברי מדבר, אף "עברי" דכתיב כאן ב[עבד] עברי הוא מדבר¹⁶⁰. ואין להקשות דלא לכתוב כאן "עבד" כלל, והשתא לא צריך לכתוב גם כן "עברי"¹⁶¹, ויש לומר, דהכתוב מלמדנו שעושה איסור שנמכר לשם עבד, דכתיב (ויקרא כה, נה) "כי לי בני ישראל עבדים" ו"לא עבדים לעבדים" (רש"י פסוק ו), ואי לא כתיב "כי תקנה עבד" הוזה אמינא כיון שיוצא בשש – אין זה עבד, ואינו אסור¹⁶². ואף על גב דילפינן זה¹⁶³ מטעם

בית הלוי דרוש יז

קבליתו והנה יש להבין דידוע דעת הרמב"ם [פ"ה מהל' מכירה] דהמחייב עצמו בדבר שאינו קצוב אין החיוב חל עליו כלל ואם יקבל אדם על עצמו בקנין גמור אגב סודר לעשות כפי אשר יאמר פלוני לא יחול עליו חוב כלל כיון דבעת קבלתו לא ידע מה שיאמר פלוני והוי דבר שאינו קצוב וא"כ ישראל שקיבלו על עצמם קודם שידעו הפרטים לכאורה האיך יחול עליהם החוב וכבר ראיתי קושי¹⁶⁴ זו כתובה על ספר ושכחתי מקומו והנראה דקושי¹⁶⁵ מעיקרא אינה דהרי ודאי דאע"ג דס"ל להרמב"ם דאם מקבל על עצמו להתחייב בכל מה שיאמר לו חברו דלא חל החיוב עליו מ"מ הרי גם הוא מודה דיכול אדם למכור עצמו לעבד והרי ג"כ מחויב לעשות לרבו כל מה שיצווהו והחילוק בזה פשוט דהמקבל על עצמו בחיוב לעשות מה שיאמר הרי עיקר הקבלה על עצמו הוא החיוב דהרי גופו לא הקנה לחבירו ונמצא דהחיוב הוא דבר שאינו קצוב אבל המוכר עצמו לעבד אינו מקבל על עצמו חיוב רק מקנה גופו לרבו וזה יכול להקנות וכיון דנעשה הגוף של רבו הרי ממילא מחויב לעשות כל מה שיצווהו רבו כיון דגופו של רבו וזה פשוט וברור וזה הי' כוונת ישראל באמרם נעשה ונשמע.

קרבן חגיגה ס"י מט

ורע"ד: דתובת עבד. זו אחת לאחמ ענין: הא רח' בגמ' פ"ק דקדושין דף י"ז ע"א ר' עבד עברי גופו קנוי והרב פמחל: על גרעונו אינו מחול ע"ש ופ' התוס' אל' הלא מהני מחילה בע"פ לא צריך לכתוב לו בספר ע"ש. ופסקה הרמ"ב בס' אל' בה' עבדים ע"ש וזה למדנו מתורתינו הקדושה שכתב עבד סיותר ככון היה לכתוב כי תקנה עברי ולא לכתוב עבד פניו הוצרכו פו' ונ"ש לאבא ללמדנו: סגופו יקנוי והיינו יתבת עבד וע"ז לא מהני מחילה כי מחילה אינו לא לדבר שביר

WHATSAPP

EMAIL

PODCAST

TORAHANYTIME

ALLDAF

DAFYOMIPORTAL

KOLHALASHON